
Hengelosestraat 363 te Enschede

Toetsing natuurbeschermingswetgeving

7 november 2008

Verantwoording

Titel	Hengelosestraat 363 te Enschede
Opdrachtgever	Kleissen & Partners Oost B.V.
Projectleider	Suzanne Swenne
Auteur(s)	Sipke Holtes, Luc Bruinsma
Veldwerk	Sipke Holtes
Projectnummer	4601257
Aantal pagina's	18 (exclusief bijlagen)
Datum	7 november 2008
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
Vestiging Deventer
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4601257SIH-evp-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	8
1.3 Onderzoeksmethode	8
2 Locatie, ontwikkeling en soorten.....	9
2.1 Situatie	9
2.2 Beoogde ontwikkeling	10
2.3 Selectie van relevante verwachte soorten.....	10
2.3.1 Flora	10
2.3.2 Vleermuizen	10
2.3.3 Overige zoogdieren	11
2.3.4 Vogels	11
2.3.5 Amfibieën	11
2.3.6 Reptielen	11
2.3.7 Vissen.....	11
2.3.8 Dagvlinders	12
2.3.9 Libellen	12
2.3.10 Overige ongewervelden	12
2.4 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten	12
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Toetsing aanwezige soortgroepen	13
3.2.1 Vleermuizen	14
3.2.2 Vogels	14
4 Conclusies en aanbevelingen	15
4.1 Conclusie Flora- en faunawet.....	15
4.2 Uitvoerbaarheid in het kader van ruimtelijke ordening	15
5 Literatuur.....	17

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart
2. Toelichting Flora- en faunawet

1 Inleiding

Voor het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen is een toetsing aan de natuurbeschermingswetgeving noodzakelijk. Dit rapport beschrijft het voornemen en de te toetsen onderdelen van de natuurbeschermingswetgeving.

Onderstaand hoofdstuk geeft een beschrijving van de ontwikkeling welke aan de Hengelsestraat 363 is gepland, de natuurbeschermingswetgeving en de wijze waarop hieraan is getoetst.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Blaak Bouw heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de bouw van zorgwoningen op de planlocatie.

In deze rapportage is uiteengezet welke natuurbeschermingswetgeving van belang is voor de bouw en in hoeverre er rekening gehouden dient te worden met deze wetgeving.

Figuur 1.1 Locatie Hengelsestraat 363

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet ruimtelijke ordening. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde en (Staats)natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. De Wet ruimtelijke ordening beschermt de Ecologische Hoofdstructuur en dient te worden getoetst bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 2.

Natuurbeschermingswetgeving en het plangebied

Het plangebied ligt op circa 900 meter ten zuiden van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van Overijssel. Het meest nabijgelegen Natura2000-gebied "Lonnekermeer" is op circa vijf kilometer ten noorden van het plangebied gelegen. Gezien het plangebied aan de noordzijde wordt begrensd door de Hengelosestraat, de verbinding met Hengelo vanuit Enschede, en het feit dat het voornemen een stedelijke inbreiding betreft, worden geen negatieve effecten van de bouw op de beschermde natuurgebieden verwacht.

Buiten beschermde natuurgebieden is nog wel de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet beschermt inheemse plant- en diersoorten. Het voornemen wordt daarom getoetst aan de Flora-en faunawet.

1.3 Onderzoeksmethode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is bepaald aan de hand van de bij Tauw aanwezige kennis en de volgende gegevens:

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Een oriënterend veldbezoek medio oktober 2008
  - Het veldbezoek is erop gericht te controleren in hoeverre soorten, waarvan op basis van literatuurgegevens wordt aangenomen dat deze aanwezig kunnen zijn, daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Het veldbezoek betreft geen inventarisatie.
- Ten aanzien van ondermeer beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht is opgenomen in het slothoofdstuk Literatuur

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

De bouw van de woningen is bepalend voor de eventuele effecten op beschermde gebieden en soorten. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de te verwachten soorten op basis van verspreidingsgegevens en eventueel aanvullend op basis van deskundigenoordeel.

2.1 Situatie

Het plangebied bestaat uit een voormalige parkeergaragerrein met omliggende houtwallen, begroeid met ondermeer zwarte els, wilg en paardenkastanje. Voorheen aanwezige bebouwing en opgaande beplanting is reeds gesloopt of verwijderd.

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied is gelegen in het kilometerhok 256-472. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd) met kilometerhoknummers

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het voornemen betreft het bouwen van een zorgcomplex, waarbij de bouwlocatie bouwrijp gemaakt dient te worden.

2.3 Selectie van relevante verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Daarom worden deze soorten in dit rapport niet specifiek benoemd.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van literatuurbronnen, habitateisen, het oriënterend veldbezoek en een deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

2.3.1 Flora

Meerdere plantensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. De gegevens van het natuurloket melden dat er twee tabel één soorten in het kilometerhok voorkomen waarin het plangebied gelegen is. Tijdens het veldbezoek is een begroeiing van ondermeer heermoes, reuzenberenklauw, grote brandnetel en zevenblad waargenomen. Standplaatsen van beschermde tabel 2- of tabel 3- soorten zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht vanwege het aanwezige voornamelijk voedselrijke ruige biotoop.

2.3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (tabel 3). In de ruime omgeving van het plangebied kunnen de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, watervleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone baardvleermuis voorkomen [Limpens H. et.al, 1997, Bode, A. D. et. al 1999]. Op basis van het aanwezige biotoop worden voornamelijk de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger verwacht. Beide vleermuissoorten zijn veel voorkomende (maar wel strikt beschermde) soorten en komen veel op bebouwde plekken voor. Door het ontbreken van geschikte plaatsen zoals bebouwing en oude bomen zijn echter geen vaste verblijfplaatsen aanwezig.

De watervleermuis en meervleermuis worden echter niet bij het plangebied verwacht. Waterpartijen, waarboven deze soorten foerageren, waren niet aanwezig in het plangebied.

2.3.3 Overige zoogdieren

Naast vleermuizen worden alle andere zoogdieren beschermd. Meerdere hiervan zijn vernoemd in tabel 1, waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. De soorten steenmarter (tabel 2), eekhoorn (tabel 2) en das (tabel 3) kunnen voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied [Bode, A. D. et. al 1999, Broekhuizen S., et. al 1992]. Voor de das en eekhoorn is geen geschikt leefgebied aangetroffen op de planlocatie. De steenmarter kan wel voorkomen. Een bewoner van de Herculesstraat gaf aan dat er in de voormalige garages welke op het plangebied stonden een paartje aanwezig was. Het paartje is echter na de sloop verdwenen en sindsdien niet meer waargenomen. Een verblijfplaats van de soort wordt daarom niet verwacht op de planlocatie.

2.3.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Gedurende het broedseizoen zijn *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd. Het natuurloket meldt dat tot 27 broedvogels zijn gemeld in het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen. Meerdere vogels kunnen een vaste verblijfplaats hebben in de ruime omgeving van de planlocatie [Hustings F., *et.al.*, 2002]. Tijdens het oriënterende veldbezoek zijn geen vaste verblijfplaatsen van vogels aangetroffen. Vaste verblijfplaatsen (jaarrond beschermd) van vogelsoorten worden ook niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikte plekken hiervoor.

2.3.5 Amfibieën

Alle amfibieën worden beschermd door de Flora- en faunawet. Beschermd tabel 2- en/of tabel 3-amfibiesoorten komen voor in specifieke biotopen. Het natuurloket meldt het voorkomen van drie tabel 1 amfibiesoorten. Tabel 2- en/of tabel 3-soorten worden niet gemeld. Volgens RAVON kunnen de tabel 3-soorten kamsalamander, boomkikker, heikikker en poelkikker voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. Geschikt leefgebied voor de soorten is echter niet aangetroffen. De soorten worden daarom niet in het plangebied verwacht.

2.3.6 Reptielen

Alle reptielen in Nederland worden beschermd door de Flora- en faunawet en worden genoemd op tabel 2 of tabel 3. Volgens het natuurloket is het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen niet onderzocht op reptielen. Het RAVON meldt dat de hazelworm (tabel 3) en levendbarende hagedis (tabel 2) voor kunnen komen in de ruime omgeving van het plangebied. Echter geschikt leefgebied voor de soorten is niet aangetroffen, waardoor deze niet verwacht worden.

2.3.7 Vissen

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig, waardoor deze soortgroep niet op de planlocatie aanwezig is.

2.3.8 Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben een door de Flora- en faunawet beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al., 2006] kunnen binnen of nabij het plangebied de beschermde dagvlinders heideblauwtje en veenhooibeestje (beide tabel 3) voorkomen. Tijdens het veldbezoek is geen geschikt leefgebied voor de soorten aangetroffen, waardoor beschermde soorten niet worden verwacht.

2.3.9 Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet als beschermde soort opgenomen. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al., 2006] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht. Tijdens het veldbezoek is geen geschikt leefgebied voor de beschermde tabel 2- en of tabel 3- libellen aangetroffen, waardoor beschermde soorten niet worden verwacht.

2.3.10 Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (vliegend hert, brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever), weekdieren (bataavse stroommossel, platte schijfhoren) en een kreeftachtige (rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikt habitat, waardoor deze niet worden verwacht.

2.4 Samenvatting verwachte tabel 2 en 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn alleen de zwaarder beschermde soorten opgenomen (tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten (tabel 2/3) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig kunnen zijn

Soortgroep	Verwachte soorten
Vleermuizen	Meerdere vleermuissoorten kunnen het plangebied gebruiken als foerageergebied of vliegroute.
Vogels	Meerdere vogels kunnen tot broeden komen in het plangebied, tussen 15 maart en 15 juli. Jaarrond gebruikte vaste verblijfplaatsen zijn niet aanwezig

3 Toetsing Flora- en faunawet

De beoogde ontwikkeling kan gevolgen hebben voor beschermde soorten. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag of en in welke mate door de Flora- en faunawet zwaarder beschermde soorten planten en dieren door de beoogde activiteiten worden beïnvloed en of hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk is?

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing wordt hierbij onderscheid gemaakt in drie categorieën beschermde soorten en vogels:

- Tabel 1-soorten: Algemene soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten
- Vogels: De soortgroep vogels heeft een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Gedurende het broedseizoen zijn *alle* broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan beschermd

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Soorten die op de zogenaamde Rode lijst zijn geplaatst, zijn bedreigd maar niet per definitie ook beschermd: dit is alleen het geval wanneer ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

NB. Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2.

3.2 Toetsing aanwezige soortgroepen

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is beschreven of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en).

3.2.1 Vleermuizen

Door het plangebied opnieuw te ontwikkelen kan mogelijk foerageergebied voor vleermuizen verdwijnen, evenals structuren die kunnen dienen als vliegroue. Echter voldoende alternatief foerageergebied en structuur voor vliegroutes is in de directe omgeving van het plangebied aanwezig, waardoor effecten op de lokale vleermuizenpopulatie niet worden verwacht.

3.2.2 Vogels

De geplande werkzaamheden kunnen een versturende invloed op vogels hebben. De werkzaamheden dienen daarvoor dusdanig uitgevoerd te worden dat ze òf buiten het broedseizoen plaatsvinden, òf dat de werkzaamheden al voor het broedseizoen starten, zodat geen vogels tot broeden komen.

Worden de werkzaamheden tijdens het broedseizoen gestart dan is een overtreding van artikel 11 in het kader van de Flora- en faunawet niet op voorhand uit te sluiten. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor het verstoren van broedende vogels wordt vrijwel niet afgegeven.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusie Flora- en faunawet

Toetsing aan de Flora- en faunawet laat zien dat de het voornemen artikel 11 kan overtreden voor de soortgroep vogels. Dit kan echter eenvoudig worden voorkomen door de planning van werkzaamheden hiermee rekening te laten houden. De werkzaamheden dienen daarvoor dusdanig uitgevoerd te worden dat ze of buiten het broedseizoen plaatsvinden, of dat de werkzaamheden al voor het broedseizoen starten, zodat geen vogels tot broeden komen. In dat geval is voor het bouwrijp maken en de toekomstige bouw geen ontheffingsplicht aan de orde.

4.2 Uitvoerbaarheid in het kader van ruimtelijke ordening

In het kader van ruimtelijke plannen hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffing is eventueel pas noodzakelijk bij de uitvoering van een plan. Wel dient de uitvoerbaarheid van het voornemen al tijdens het opstellen van het ruimtelijk plan te worden getoetst. Dit betekent concreet dat al tijdens de planvorming inzichtelijk dient te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van een ontheffingsplicht en als dit zo is of het aannemelijk is dat deze ontheffing verleend kan worden.

Zoals in paragraaf 4.1 aangegeven kan een ontheffingsplicht in dit geval eenvoudig worden voorkomen in de uitvoeringsfase. Van uitvoerbaarheidsbelemmeringen is dus geen sprake. De natuurbeschermingswetgeving levert derhalve ook geen belemmeringen op voor het ruimtelijke ordeningstraject.

Kenmerk R001-4601257SIH-evp-V01-NL

---

5 Literatuur

[Bode, A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve en R. Zollinger, 1999]

De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle, in samenwerking met de Zoogdierenwerkgroep Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel. ISBN 90400 9312 1.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. ISBN 90-5011-227-7.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]

De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Hustings F., Vergeer J.W., Eekelder P., *et.al.*, 2002]

SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Geraadpleegde internetsites

www.ravon.nl, Verspreidingsgegevens van amfibieën en reptielen van de periode 1996-2002

www.natuurloket.nl, Verspreidingsgegevens van flora en fauna van Nederland

Kenmerk R001-4601257SIH-evp-V01-NL

Bijlage

1

Overzichtskaart

Bijlage

2

Toelichting Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten

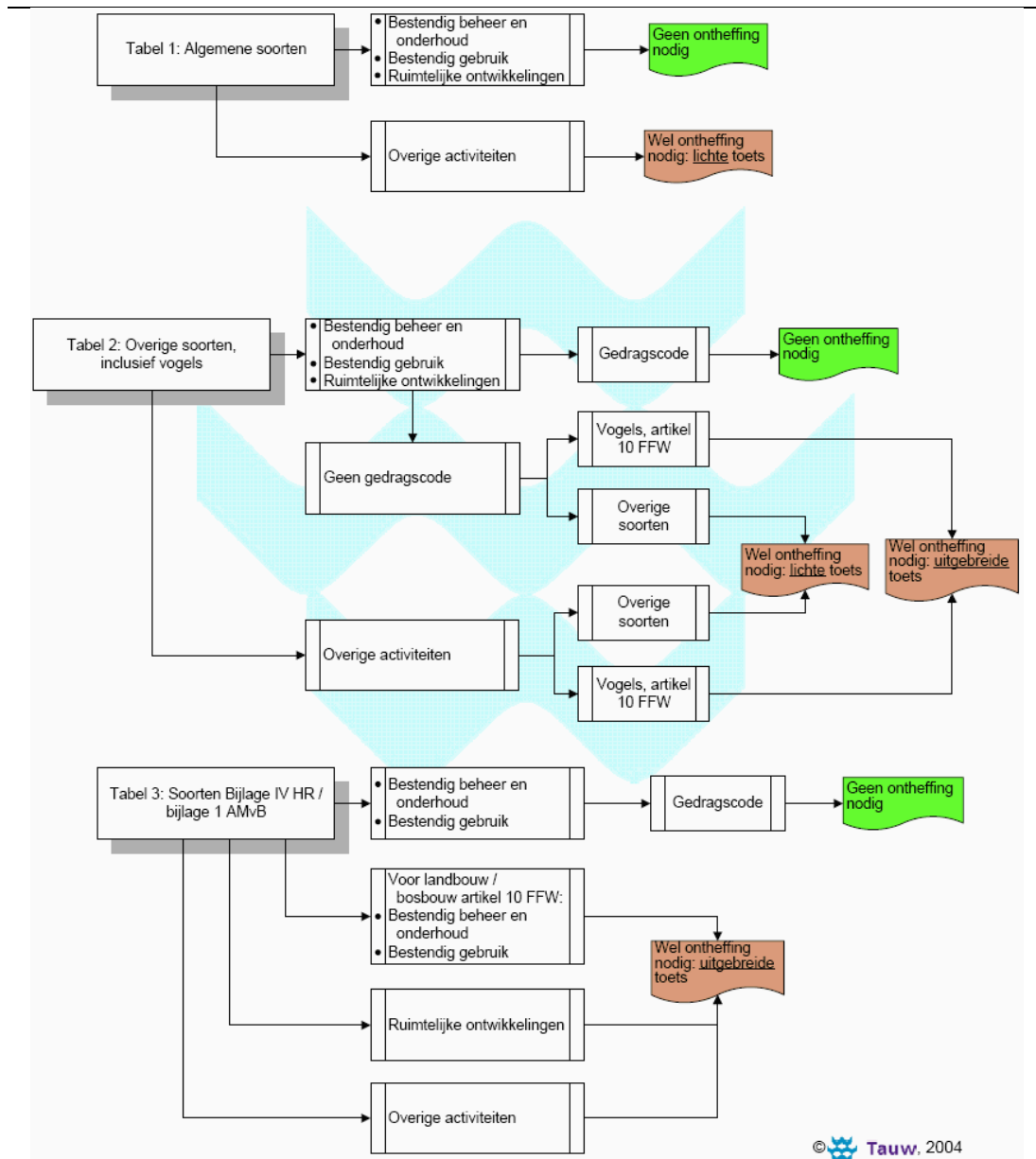
Tabel 2: Schaarse soorten

Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast de genoemde groepen zijn gedurende het broedseizoen alle broedvogels, broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd. Tevens zijn vaste verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Op grond van de Flora- en faunawet is het verboden: “nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren” (artikel 11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: “dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten” (art. 10 Flora- en faunawet). Tenslotte is het verboden: “planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen” (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van overtreding van één van deze artikelen dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

In het kader van de Flora- en faunawet is begin 2005 een Algemene Maatregel van Bestuur in werking getreden. De stelling dat voor alle beschermde soorten ontheffing moet worden verkregen voordat mag worden gestart met de werkzaamheden, is binnen deze AMvB ten dele losgelaten. Een aantal algemene soorten, de tabel 1-soorten, mag vanaf 2005 bij bepaalde activiteiten worden verstoord zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de categorieën werkzaamheden ‘Beheer en onderhoud’ (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, landbouw); ‘Bestendig gebruik’ (bijvoorbeeld recreatie of landbouw) en ‘Ruimtelijke ontwikkeling’ (bijvoorbeeld waterbouw, wegeaanleg). Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor bepaalde beschermde soorten. De zorgplicht blijft voor deze soorten echter gewoon gelden. In figuur b2.1 is een stroomschema opgenomen met de bepalingen of een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig is.

Figuur b2.1 Stroomschema ruimtelijke ontwikkelingen en Flora- en faunawet

Zoals weergegeven in het stroomschema, geldt de vrijstelling alleen bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1. Voor de tabel 2 en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie schema) geen ontheffing wanneer deze activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode.

Wanneer beschermde soorten worden aangetast die niet tot de algemene beschermde soorten behoren, dan moet een ontheffing worden gevraagd. Zoals weergegeven in het stroomschema gelden hiervoor verschillende criteria afhankelijk van de beschermde status:

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door het Ministerie van LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten')

Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (zowel voor de locatie als voorgenomen ruimtelijke ingreep) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een ruimtelijk project of plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van "dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten"
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort op populatieniveau. Bij tabel 3-soorten kan het zijn dat schade aan een relatief klein aantal individuen reeds van invloed is op een (deel) populatie

Indien de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Dat kan door mitigerende en zonodig compenserende maatregelen te nemen. Of en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de vergunning aangeven, veelal op voorstel van de initiatiefnemer.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor het verstoren van broedende vogels tijdens het broedseizoen wordt in principe geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten, waardoor de Minister enkel ontheffing verlenen kan voor overtreding van artikel 10 (opzettelijk verontrusten) nádat de uitgebreide toets doorlopen is.

Voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen voor diverse vogel soorten is ook een ontheffing nodig. Deze soorten zijn door de beoordelende instantie (DLG) enkele malen aangepast. De meest recente rechtsgeldige versie van de lijst noemt de volgende soorten [DLG werkdocument, 2007]: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Oehoe, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht, Boomvalk, Torenavalk, Slechtvalk, Rode wouw, Zwarte wouw, Zeearend, Wespendif, Buizerd, Sperwer, Havik. Daarnaast dient nesten van Zwarte kraai en Roek in sommige gevallen behouden te blijven als basis voor nestgelegenheid van een deel van bovenstaande (roof)vogels.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde dier- en plantensoorten heeft overigens eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie eerder in deze bijlage onder *extra beschermde soorten*).